

היבטים לשוניים פקודי פג

דקדוקים בקריאת התורה והדרכה לקורא בפרשת פקודי ובהפטרותה ובראשון של ויקרא

יש לשים לב לשינויים קלים בהשוואה לפסוקים מקבילים בפרשות תרומה ותצוה (כמו תוספת וי"ו החיבור).

לח כא **אֵלֶּה פְּקוּדֵי**: אף על פי ששם הפרשה: פקודי, יש לזכור שכאן הפ"א רפויה. **עֲבַדְתָּ הַלֹּאִים**: אין געיא בה"א, גם אם בחלק מהחומשים מוסיפים געיא, השוא בלמ"ד נח

לט ב עליית שני

לט ד **עָשׂוּ-לֹא**: העמדה קלה בעי"ן מפני הגעיה שם

לט י **וַיִּמְלְאוּ-בָּו**: הלמ"ד ללא דגש בשווא נח¹ ואין להבליע את האל"ף שלאחריה, לא: **וַיִּמְלוּ**. **טוֹרֵי**

אָבֶן: טעם נסוג אחר לט"ת. **פְּטָדָה**: הט"ת בשווא נח והדל"ת רפויה²

לט יא **וַיְהִלִּם**: הי"ד בקמץ³

לט יג **וַיִּשְׁפָּה**: הי"ד בקמץ רחב הפ"א בצירי לא בסגול ללא דגש, ככלל, יש להיזהר בכל אותם מקומות בהם המקראות דומים זה לזה בין תרומה-תצווה לבין ויקהל-פקודי. אחד מהם הוא:

לט טו **שְׂרֵשֶׁת: שְׂרֵשֶׁת גְּבֻלַת** אצלנו, לעומת **שְׂרֵשֶׁת גְּבֻלַת** שבפרשת תצווה

לט כב עליית שלישי

לט לג עליית רביעי

אֶת-צֵיץ גִּזְר־הַקֶּדֶשׁ: הנ"ן בצירי ולא בסגול

לט לד **הַמֵּאֲדָמִים**: אין געיא בה"א, ואין ספק שהמ"ם בשווא נח

לט מג **וַיִּבְרָךְ**: במלעיל, אין כאן נסוג אחר אלא, כל 'ויברך' שבמקרא במלעיל⁴

מ א עליית חמישי

מ ד **וְהֶעֱלִיתָ**: העמדה קלה בה"א מפני הגעיה ובמלרע, הלמ"ד בצירי⁵

מ ט **וְהָיָה קֶדֶשׁ**: טעם נסוג אחר לה"א הראשונה

מ טו **מִשְׁחָתֶם**: המ"ם בקמץ קטן

מ יז עליית ששי

מ כח עליית שביעי

מ כט **פָּתַח מִשְׁכַּן אֱהֹל-מוֹעֵד**: טעם טפחא בתיבת **פָּתַח**

מ ל **לְרַחֲצָה**: הר"ש בקמץ קטן והח"ת כמובן בשוא נח

מ לב **וּבְקִרְבָּתֶם**: ב"ת ראשונה בשווא נח והק"ף בקמץ קטן. **רַחֲצוּ**: הטעם בח"ת ומנוקד קמץ

מ לד **מפטיר**

¹ אין בכוח המתיגה (מקל, דרבן) לעשות את השווא נע.

² אין להניע את השווא על מנת להקל על ההגייה.

³ ברוב הספרים הה"א בחטף פתח, בתורה קדומה, על פי כן התיגאן, בחטף קמץ. אבל נוסחאותינו המסתמכות על כתר ארם צובא – עיקר: **וַיְהִלִּם**:

⁴ גם בצורת הפסק מוחלטת בזקף גדול הוא מלעיל והר"ש בסגול: **וַיִּבְרָךְ** כן הוא בחנוכת הבית ע"י שלמה מלכים א ח יד/נה

⁵ במקומות אחרים במקרא הלמ"ד בחירק

מ לו וּבַהֲעֲלֹת: הבי"ת בשווא נח ויש להעמיד קלות את קריאת הה"א, יש לקרא: וּבַהֲעֲלוֹת

הפטרות פקודי מלכים א ז, לספרדים פס' יג-כו ולאשכנזים⁶ מ-נ עובר לפרק ח א-כא:

יד אִישׁ-צָרִי חֲרַשׁ נְחֹשֶׁת⁷: תיבה הזרקא במלרע, תיבה אחרונה במלעיל

יז שְׂבָכִים: שי"ן שמאלית, וכן הדבר גם בהמשך

יט שׁוֹשָׁן: שי"ן ראשונה בשורק, לעומתו בהמשך כב שׁוֹשָׁן השי"ן בחולם!

כ גַּם-מִמֶּעַל: על אף הקושי, יש להקפיד על הפרדת התיבות.

על הכְּתָרַת הַשְּׁנִית: טעם טפחא בתיבת עַל

כו וְעִבְיָן: העי"ן בקמץ קטן

מ חִירוֹם: הרי"ש בחולם ובהמשך הפסוק חִירוֹם בקמץ

מא וְהַשְּׂבָכוֹת: שי"ן שמאלית וכן הדבר גם בהמשך

מו צָרְתָן: הצד"י בקמץ רחב⁸, הרי"ש בשוא נע

מז וַיִּנָּח: במלרע יו"ד בפתח ודגש בנו"ן. להניח ולא לנוח!

מט וְהַמְּלָקְחִים: הקו"ף בפתח לא בקמץ

נ וְהַמְּזַמְרוֹת: מ"ם ראשונה בשווא נח ומ"ם שנייה בשווא נע

ח ב בַּחֲגֹ: הבי"ת בסגול והח"ית בקמץ

ג וַיִּשְׁאוּ: השי"ן ללא דגש בשווא נח, אין להבליע את האל"ף. לא וַיִּשׂוּ!

ד וְהַלְוִיִּם: הלמ"ד בשווא נח כבכל מקום וללא געיא בה"א

ז וַיִּסְכּוּ: הכ"ף דגושה; מְלַמְעֵלָה: הלמ"ד בשווא נח ללא דגש

יד וַיִּבְרָךְ: הטעם בבי"ת מלעיל

כ וַאֲקָם... וַאֲשַׁב... וַאֲבַנָּה: הו"ו בקמץ, וי"ו ההיפוך לעבר. וכן וַאֲשַׁם בפסוק הבא

ראשון של ויקרא

א ה שני במנחת שבת

א י שלישי במנחת שבת

וְאִם-מִן-הַצֵּאן: יש להקפיד על הפרדת התיבות

זרע שמשון⁹ אֵלֶּה פְּקוּדֵי הַמְּשָׁכָן מְשָׁכָן הָעֵדֻת. ברש"י: הַמְּשָׁכָן מְשָׁכָן - שתי פעמים, רמז למקדש שנתמשכן בשני חורבנין על עונותיהן של ישראל. מְשָׁכָן הָעֵדֻת - עדות לישראל שוותר להם הקב"ה על מעשה העגל שהרי השרה שכינתו ביניהם. ע"כ. והקשו המפרשים דשתי המימרות

⁶ יתכן שמנהג אשכנז בחו"ל שונה.

⁷ אין הזרקא והסגול מראים את מקום ההטעמה אלא מיקומם קבוע בסוף המילה, משמאל לאות האחרונה
⁸ כך מופיעה מילה זו ביהושוע ג טז ושם יש געיא בכא"צ.

⁹ הרב שמשון חיים נחמני, מבטיח שיהיה מליץ יושר למי שילמד בספריו.

סותרות, כי מה עדות יש כאן שהקב"ה ויתר על חטא העגל, הלא אדרבה, השם "משכן" על שם שנתמשכן על עונותיהן של ישראל, מורה דלא ויתר הקב"ה על חטא העגל, דהלא חורבן ביהמ"ק בא מפני חטא העגל, שהרי לפני חטא העגל היה להם חירות משיעבוד מלכויות, ורק מפני חטא העגל נענשו וביזום פְּקֻדֵי וּפְקֻדָּתָי (שמות לב, לה) וא"כ אדרבה רואים אנו מכך שלא מחל הקב"ה על חטא העגל. ונראה לתרץ לפי מה שאמרו חז"ל (ע"ז ה.) דמה שחטאו בני ישראל, היה בשביל להורות תשובה לרבים, שאם חטאו רבים, אומרים להם כלך אצל רבים. והיינו דקודם חטא העגל ידעו שהַנֶּפֶשׁ הַחַטָּאת היא תְּמוּת (יחזקאל יח, ד), ואין להם שום תיקון, ואף לא יועיל תשובה, אך אחר חטא העגל ובקשת משה מאת הקב"ה שימחל להם ויקבל את תשובתם, התחיל הנהגה חדשה שאפשר להתכפר ע"י תשובה. ומבואר במדרש (פרקי דר"א פמ"ו) שזה היה היות שמשה התפלל לפני השי"ת בעת רצון מיוחד והצליח לפעול בשמים כפרה לכלל ישראל, ומאז נקבע שמי שחטא יכול להינצל ע"י תשובה.

ומאז כל עונש שבא על האדם אין זה על החטא, אלא על מה שלא עשה תשובה, וכלשון הפסוק "וְהִנְנִי נֹשֵׁט אוֹתָךְ עַל אֲמָרְךָ לֹא חָטָאתָ (ירמיהו ב, לה), והרי זה דומה למי שחייב לחברו מעות ואינו משלם לו, שהמלוה ממשכן אותו בחפציו עד שישלם לו כך.

גם הקב"ה מעניש אותנו וממשכן אותנו עד שנפרע לו, היינו עד שנעשה תשובה, ואז יתכפר לנו. וכל הנהגה זו נתחדשה רק לאחר מעשה העגל ותפילת משה רבינו שתתקבל תשובת בני ישראל, כי לפני כן לא הועיל תשובה, והיה חייב בעל העבירה מיתה. ועפ"י מתיישב היטב, כי מה שדרשו חז"ל "משכן" על שם שמתמשכן על עוונותיהם של ישראל, אין זה סותר לדרשא שהקב"ה "ויתר להם על החטא", היות שמזה גופא שהקב"ה רק ממשכן את המקדש על העבירות של בני ישראל, ושופך חמתו על עצים ואבנים, ואינו מעניש אותנו בעונש מיתה, אלא ממתין שיעשו תשובה, מזה חזינן שנמחל להם חטאם, והתחיל הנהגה חדשה שאפשר לתקן החטא ע"י תשובה, ובוזה מתקשר בקשר אמין ב' דרשות חז"ל הנ"ל.

הרב גור-אריה צור נר"ו. **אֱלֹהֵי פְּקֻדֵי הַמִּשְׁכָּן מִשְׁכַּן הָעֵדוּת אֲשֶׁר פָּקַד עַל-פִּי מֹשֶׁה עַבְדְּתְּךָ הַלְלוּם בְּיַד אֵימָתְךָ בֶן-אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן:**

הַמִּשְׁכָּן מִשְׁכָּן. פִּדְשׁ רִשׁ"י רָמַז לְמִקְדָּשׁ שְׁנַתְּמִשְׁכָּן בְּשָׁנֵי חוֹרְבָנִין עַל עוֹנוֹתֵיהֶן שֶׁל יִשְׂרָאֵל. לְפִשׁוּטוֹ שֶׁל מִקְרָא דִּיּוֹק כֵּן מֵיִתְּוֹר הַמִּלְּהָ הַמִּשְׁכָּן. שֶׁהִרִי אֲלֹמֵלָא כֵּן, הִיא נִקְרָא בְּפִשׁוּטוֹת כֵּד: אֱלֹהֵי פְּקֻדֵי מִשְׁכַּן הָעֵדוּת אֲשֶׁר פָּקַד עַל-פִּי מֹשֶׁה וְגו', שֶׁלְּכַאוּרָה אֵין נִרְמַז בּוֹ דְּבַר. וְאֲשֶׁר עַל כֵּן יֵשׁ לִיתֵן טַעַם כִּי צַד יְדִיּוֹק "רָמַז לְמִקְדָּשׁ שְׁנַתְּמִשְׁכָּן" מֵיִתְּוֹר הַמִּלְּהָ הַמִּשְׁכָּן. א"ה. אֵינְנִי מִבִּין אֵת הַשְּׁאֵלָה, כִּאֲשֶׁר יֵשׁ מֵלֵה הַנִּרְאִית מִיִּתְּוֹר, דּוֹרְשִׁים מִמֶּנָּה. כִּאֵן יֵשׁ דְּבַר מִעֲנִיין אַחַר, חוֹז"ל מְכַנְּסִים בְּדַרְשׁוֹתֵיהֶם מַלִּים שֶׁאֵינֶן מִקְרָאוֹת, וְלִפְעַמִּים מַלִּים יּוֹנִיּוֹת, אוֹ מַלִּים שְׁנוּצְרוֹ אַחֲרֵי זְמַן הַמִּקְרָא. הַמִּלָּה הַמִּקְרָאִית לְמִשְׁכָּן הִיא עֲבוּט אוֹ חֹבֵל. וְעַל דֶּרֶךְ הַלְשׁוֹן יֵשׁ לֹמַר שִׁדְוִיִּק כֵּן מֵיִתְּוֹר ה"א הַיְדִיעָה. וְכַאוּמֵרוֹ: הַמִּשְׁכָּן הַמִּיּוּחָד הַמִּיּוּעַד לְהַבְנֹת בְּהַר הַמּוֹרִיָּה, הוּא הַמִּקְדָּשׁ שְׁנַתְּמִשְׁכָּן.

וּבִיְתֵר הַרְחֵבָה: נִאֲמַר בְּתַחֲלִילָה אֱלֹהֵי פְּקֻדֵי הַמִּשְׁכָּן. וְנִאֲמַר לְאַחֲרָיו מִשְׁכַּן הָעֵדוּת, הִרִי ה"א הַיְדִיעָה אָמוֹר וְחֹזֶרֶת אֶל הַמִּלְּהָ הַמִּשְׁכָּן הַסְמוּכָה לֵה, מִשְׁכַּן הָעֵדוּת. וְכַאֲלוֹ כְּתוּב אֱלֹהֵי פְּקֻדֵי הַמִּשְׁכָּן, הַמִּשְׁכָּן שֶׁל הָעֵדוּת, וְלֵהכִי תַחֲשַׁב ה"א הַיְדִיעָה הַרְאִשׁוֹנָה כְּמִיִּתְּוֹר וּמוֹפְנִית לְדַרְשָׁה: מֵאֵי פְּקֻדֵי הַמִּשְׁכָּן, הוּא הַמִּשְׁכָּן הַמִּיּוּחָד הַמִּיּוּעַד לְהַבְנֹת בְּהַר הַמּוֹרִיָּה, הוּא הַמִּקְדָּשׁ.

וּמִשְׁלָא הוֹצִיאוּ הַכְּתוּב בְּלִשׁוֹן מִקְדָּשׁ אֲלֵא בְּלִשׁוֹן מִשְׁכָּן, יִידְרֹשׁ בּוֹ עֲנִיין הַמִּשְׁכָּן. שְׁנַתְּמִשְׁכָּן בְּעוֹנוֹת.

וְלַעוֹמְקוֹ שֶׁל מִקְרָא, יֵשׁ לְהַבִּין מַה הוּא הַמִּשְׁכָּן שֶׁכְּבִיכּוֹל טַרַח וְכַתֵּב לֵה קְרָא. וְעַל דֶּרֶךְ הַרְמֹז יִאָמַר, שֶׁהַכֵּל בִּיְדֵי שְׁמַיִם חוּץ מִיִּרְאֵת שְׁמַיִם, וְלֵא יִכְרִיחַ הַכְּתוּב אֵת הָעוֹנוֹת, אֲלֵא דִיּוֹקָא שְׁנַתְּמִשְׁכָּן. שְׁעַל דַּעַת כֵּן נִבְנָה הַמִּקְדָּשׁ. שֶׁאֵם ח"ו יַחֲרַב בְּעוֹנוֹת, לֵא יֵהָא חוֹרְבָנוֹ אֲלֵא כְּמִשְׁכָּן.

ובמשכון יש תקוה גם למלווה וגם ללווה. למלווה יש תקוה שיבוא המלווה וישלם. וללווה יש תקוה שיקבל את משכונו לכשישלם. כי המשכון תמיד עתיד לחזור לבעליו, כאשר ישלם את חובו. ולזה רמזה התורה, שאע"פ שנחרב הבית זה שתי פעמים, אין החורבן נצחי, אלא הוא כמשכון אשר עתיד לחזור לבעליו, כאשר ישלם חובו. וחובו של בעל המשכון הוא תורה ומצוות ומעשים טובים. וכאשר ישלם חובו, ירד משמים משכונו משוכלל מיד קונו.

וכן מובא במדרש רבה, זהו שאנשי כנסת הגדולה אומרים חבל חבלנו לך ולא שמרנו את המצוות ואת החקים ואת המשפטים (עזרא נחמיה א, ז). מהו חבל חבלנו לך, הוי שנתמשכון שני פעמים, ואין חבל אלא משכון, שנאמר: לא יחבל רחיים ורכב (דברים כד, ו). לכך פתיב: אלה פקודי המשכון משכון הערת.

ולהבין דברי המדרש נזקקים אנו לפסוק (שמות כב, כה) אם חבל תחבל שלמת רעה עד בא השמש תשיבנו לו ופירש רש"י שם שיש הבדל בין משכון ובין חבלה. משכון הוא הניתן בעת ההלואה, ואילו חבלה נלקחת מהלווה כאשר אינו פורע בזמן. ולפי זה אפשר להבין מה שאמרו בנחמיה¹⁰ חבל חבלנו לך ולא שמרנו את המצוות ואת החקים ואת המשפטים.

וכר' יהושע בן לוי (אבות פרקו' משנה ב) אמר רבי יהושע בן לוי, בכל יום ויום בת קול יוצאת מהר חורב ומכרזת ואומרת, אוי להם לבריות מעלבונה של תורה, וכמדרש איכה רבתי (פתיחתא דחכימי) שמואל תני לה בשם רבי שמואל בר אמי, אימתי המלכות גוזרת גזרה¹¹ וגזרתה מצלחת, בשעה שישראל משליכין דברי תורה לארץ.

ומידה כנגד מידה, בהשליכם דברי תורה לארץ, כמובא בזה"ק (רי"ח עמ' ב') השליך משמים ארץ (איכה ב, א), דכד בעא קודשא בריך הוא למחרבא ביתיה דלתתא, ולאגלאה ישראל ביני עממיא. אעבר קודשא בריך הוא מקמיה להאי ארץ, ואתרחקא מניה. כדכתיב, ותתעב אצחתי מרחק (שמות ב, ד). וכד האי ארץ אתרחקא משמים דלעילא, האי ארץ דלתתא אתחרבא, וישראל אתפזרו ביני עממיא. ובביאור דברי הזה"ק הנ"ל יש לומר כי בבריאת העולם ברא הקב"ה בריאה רוחנית כנגד בריאה גשמית. זה שנאמר את השמים ואת הארץ (תחילת התורה). את לרבות רוחני כנגד הגשמי. וברא שמים עליונים וארץ עליונה להיות לפניו, כנגד שמים וארץ בעולם הגשמי. ואין הארץ השפלה יכולה ליחרב עד שירחיק ויפריד מלפניו ח"ו את הארץ העליונה, היא ארץ החיים.

ופירושו: כאשר רצה הקב"ה להחריב ביתו למטה, ולהגלות את ישראל בין האומות, העביר הקב"ה והרחיק מעליו את הארץ העליונה, וכאשר הארץ העליונה התרחקה משמים העליונים שמלפני הקב"ה, נחרבה הארץ התחתונה והתפזרו בני ישראל בין האומות. עד יום הפרעון, עד שישראל יפרעו את חובם. וחובם הוא תשלום התורה והמצוות. ובהיות זמן הפרעון של התורה והמצוות כל יום ויום, באין פירעון מתקיים חבל חבלנו לך. ומה נלקח ממנו כחבלה, פארנו ואוינו, כל מה שאוינו וקוינו לו, מרום מקדשנו. וכן אומרים בסליחות: אשכנו מכל עם. וגו', החבל אוינו. ונפרע פארנו. זבול מקדשנו. ואשר על כן עד כאן תקוות המלווה, הקב"ה, שיפרע הלווה, הוא עם בני ישראל, את חובו.

¹⁰ א"ה. אין במקרא ספר בשם נחמיה! הכומר שחילק את המקרא לפרקים (קאפיטולים) חילק לשנים את הנביאים שמואל ומלכים, ואת דברי-הימים; כמו כן נתן לחלק השני של עזרא את השם 'נחמיה'. בניגוד לדברי חז"ל בבלי צג ב שנחמיה לא נקרא על שמו. המקרא הידוע לנו בעל 24 ספרים, ולפי החלוקה הנוצרית הוא בעל 28 ספר. בחלוקה לסדרים אין אפילו תחילת סדר למלים 'דברי נחמיה'.

¹¹ בדרך כלל המלה 'גזרה' היא תחליף למלה 'שמד' שהצנזור לא אהב, כאן יתכן שהמלה גזרה היא במקור, בגלל ההמשך. מנוסח וילנא ובובר אין להוכיח.

וכן עד כאן תקוות הלווה, שיחזור אליו פקדונו, בקיימו תורה ומצוות שנאמר אמת מארץ תצמח וצדק משמים נשקף (תהלים פה, יב).
 ובביאור פסוק זה יאמר: אמת מארץ תצמח זו התורה, שנאמר אמת קנה (משלי כג, כג), וצדק משמים נשקף זה בית המקדש כמובא בפסוק שלאחריו, גם ה' יתן הטוב. וכדפירש רש"י על הפסוק (דברים, ג, כה) הָקֵר הַטּוֹב הַזֶּה וְהַלְבָּנוֹ, הָחֵר הַטּוֹב הַזֶּה. זו ירושלים: והלבנון. זה בית המקדש.
 וכאומרו: כאשר אמת שהיא התורה מארץ תצמח, גם ה' יתן הטוב ויחזיר לנו את המשכון הוא בית המקדש שנתמשכן בעוונות.
 וכבר מובטחים אנו על הדבר, כי אחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכוון לבו לשמים (ברכות יז. ורש"י שם), ונאמר (שמות כב, כו) וְהָיָה כִּי יַעֲקֹב אֱלֹהֵי וְשִׁמְעָתִי כִּי חָנּוּן אָנִי. שישמע הקב"ה צעקתנו כהיום הזה, ויקיים בנו וְחָנְתִּי אֶת-אֲשֶׁר אָחֻז וְרַחֲמָתִי אֶת-אֲשֶׁר אָרְחָם ואמרו בגמרא [ברכות ז.] אע"פ שאינו הגון. שהכל תלוי בצעקתנו. וזה שפירש"י כאן: רמוז למקדש שנתמשכן, כלומר שיחזור אלינו המשכון בב"א.

הרב ישראל אלטר האדמו"ר מגור ז"ל. מביא רש"י המשכון משכן שתי פעמים, רמז למקדש שנתמשכן בשני חורבנות על עוונותיהם של ישראל.
 אמר מרן הבית ישראל זצ"ל למה נקרא מלשון משכון על מה שהיה מכבר. אלא הרמז הוא שגם כיום אנו לווים על חשבון אותו משכון. משל לעני מרוד שביקש הלוואה מאחד מגבירי העיר, אמר לו העשיר אני מוכן להלוותך בתנאי שתעמיד לי משכון כערבות. הלך העני והביא את שעון הכסף שהיה ברשותו. כעבור זמן בא לבקש עוד הלוואה, הרי יש לך משכון ממני ותוכל להלוות לי עליו. מפעם לפעם היה בא לבקש על חשבון המשכון, עד שיום אחד פקעה סבלנותו של הגביר ואמר לו: 'הרי כבר מזמן לווית הרבה יותר מסכום המשכון'. ענה העני 'כל זמן שהמשכון מונח אצלך אני יכול עדיין ללוות על החשבון'. כמו כן לדידך, כל זמן שהמשכון מונח ביהמ"ק חרב, אנו לווים על חשבון המשכון.

לט ג בן לאשרי¹² וַיִּרְקְעוּ אֶת פְּחֵי הַזֶּהָב וְקִצְצוּ פְתִילִם לַעֲשׂוֹת בְּתוֹךְ הַתְּכֵלֶת (שמות לט, ג) במסורה, הכא, ואידך 'קִצְצוּ חֲנִית (תהלים מו, י) ואידך 'קִצְצוּ עֲבוֹת רְשָׁעִים (תהלים קכט, ד)¹³. ויש לפרש רמיזת המסורה, דזהב שהוא נטוה בכל מיין כדכתב רש"י כאן, בא לכפר על מעשה העגל (עי' שמות רבה סוף פנ"א) על כן נתנו זהבם למשכן לתקן החטא, כדרך הבעל תשובה דבאותה אשה שחטא יתקן (עי' רמב"ם הלכות תשובה פ"ב א. לשון הרמב"ם. איזו היא תשובה גמורה – זה שבא לידו דבר שעבר בו, ואפשר בידו לעשות, ופירש ולא עשה מפני התשובה, לא מיראה ולא מכשלונו כוח. כיצד: הרי שבא על אישה בעבירה, ולאחר זמן נתייחד עימה והוא עומד באהבתו בה ובכוח גופו, ובמדינה שעבר בה, ופירש ולא עבר – זה הוא בעל תשובה גמורה. הוא ששלמה אומר "וְיִזְכֵּר, אֶת בּוֹרְאָיו, בְּיָמָיו, בְּחֹרֶתֶיף (קהלת יב, א)". והנה אמרו רז"ל (אבות פ"ד ב) עבירה גוררת עבירה, וכמו שכתוב "הוֹי מִשְׁכֵּי הָעֶזְרָן (ישעיהו ה, יח)" על עצמם "בְּחִבְלֵי הַשָּׂוֵא", ועיד"ז נעשים עליהם [ו]כְּעֲבוֹת הָעֶגְלָה חֲטָאָה, שהעבירה קושרת החוטא עד שנעשה רשע גמור רח"ל. אם לא ינתק את עצמו ממנה בכת. וכחות הטומאה של העבירות נקראים "רשעים", כמו הטומאה של העבירות נקראים "רשעים", וכמו שאמר דוד: "פְּלִטְנֵי מִיַּד רְשָׁע (תהלים עא, ד)". וכשמביא האדם לחטא, הוא עולה ומסטיין ונוטל רשות ונוטל נשמה (ב"ב טז.) אם אינו עושה תשובה לתקן מעשיו ולקצץ העבותות שקשרוהו בהם הרשעים יצר הרע וכת דיליה. (ועיי' בקדושת לוי שפירש ג"כ בהנחה זאת באופן אחר).

¹² הרב דניאל פרוסטיין, גם הוא הבטיח להמליץ טוב על הלומדים בספריו.
¹³ יש גם קִצְצוּ חֲזָקִיָּה (מלכים ב, יח, טז), אבל שם הצד"י בפתח, והמסורה מעדיפה אותו ניקוד (צירי), אע"פ שבאחד המקומות נוספה אות שימוש.

וזהו שאמר הכתוב: "וירקעו את פחי" מלשון פח ומוקש, היינו המוקשים שנעשו להם ע"י העגל "הזהב", "וקצץ" – וקצצו וסלקו אותם הפחים, "פתילים" שיחזרו העבותות העבים להיות פתילים דקים, "לעשות" על ידם התיקון, דהזהב יכנס "בתוך התכלת" לצורך המשכן, והיינו שנהפך חשוב לנהורא ומרירא למיתקא, כאומרם ז"ל (יומא פו.) דתשובה מאהבה נעשין הזדונות זכויות. ועל ידי זה ש"קיצץ עבות (ה)רשעים" עד אשר נעשו דק כפתילים, וגם את הפתילים הכניסו לקדושה ע"י התשובה הגדולה שעשו, בזה פעלו "וקצץ חנית", שחניתו של מלאך המות שהוא ס"מ וכל כת דיליה נתבטל, ולא יוכלו להזיק ח"ו לנו ולכל בני ישראל אמן.

לט כה הרב עמרם אייזנשטיין נר"ו ויעשו פעמני זהב טהור ויתנו את-הפעמנים בתוך הרמנים על-שולי המעיל סביב בתוך הרמנים:

כתב הרמב"ן בפסוק כד, שבפסוק כד מדובר על עשיית הרמונים שלא על המעיל, לצורך נתינתם במעיל. ובפסוק זה, בתחילה אמר שנתנו את הפעמונים בתוך הרמונים לפני הנתינה על המעיל, [וכשיטתו שהפעמונים היו טמונים ומכוסים בתוך הרמונים ממש], ואח"כ אמר שנתנו את הפעמונים שבתוך הרמונים, על שולי המעיל. וכ"כ בימוש זקנים בשם הרא"ש, וכ"כ היטורי.

אך קשה שא"כ לכאורה היה ראוי לחבר את יעל שולי המעיל סביבי עם יבתוך הרמונים, [ולהטעים: ויתנו את-הפעמנים בתוך הרמנים, על-שולי המעיל סביב בתוך הרמנים]:¹⁴ ולכאורה מבואר מפסוק הטעמים כמש"כ האור החיים שיבתוך הרמונים שבתחילה אמר שנתנו את הפעמונים בתוך הרמונים על שולי המעיל סביב, ואח"כ כפל ואמר שוב יבתוך הרמונים, כדי ללמד שהפעמונים היו ממש בתוך הרמונים, ולא היו למעלה או למטה מהם.

שאלה הרב יוסף מיימון. בפירוש הפס' שהרימון בתוך הפעמונים נחלקו רש"י והרמב"ן אם הוא בתוך הפעמון ממש או בין הפעמונים.

ובת"א בפרשות הקודמות תרגם 'ביניהון' כרמב"ן ובפקודי תרגם 'בגו' שהוא לכאורה כרש"י. האם ניתן לומר שכמו שבעברית ניתן לפרש בתוכם – ביניהם כך גם בארמית ניתן לתרגם בגו – ביניהם

נכון שגם זה לא יספיק, שנצטרך למצוא טעם לשינוי. אך בתור התחלה להקל הקושי מסתירה בפ"י לשינוי לשון לכאורה הוא מועיל. יורנו המורה ושכמ"ה¹⁵ תשובה. אציגה נא את שני המקומות מקרא ותרגום ע"פ מפעל הכתר

תצוה [לג] ועשית על-שוליו רמני תכלת וארגמן ותולעת שני על-שוליו סביב ופעמני זהב בתוכם סביב:

ותעבד על שפולוהי רמוני תכלא וארגונא ועבע זהורי על שפולוהי סחור סחור וזגין דדהבא ביניהון סחור סחור:

פקודי ויעשו פעמני זהב טהור ויתנו את-הפעמנים בתוך הרמנים על-שולי המעיל סביב בתוך הרמנים:

ועבדו זוגין דדהב דכי ויהבו זוגיא בגו רמוניא על שפוליי מעילא סחור סחור בגו רמוניא: אכן יש כאן שינוי בתרגום, לא מסתבר ששינה את דעתו במעבר בין תצוה לפקודי, מחלוקת רש"י ורמב"ן היא פרשנית ולא לשונית.

¹⁴ ועמש"כ בהעמק דבר ביישוב הפסוק לדעת רש"י והרמב"ם, וגם לדבריו קשה שהיו ראוי לחבר את יעל שולי המעיל סביבי עם יבתוך הרמונים.

¹⁵ לשון רגילה בספרי השו"ת (שאלות ותשובות) 'ושכרו כפול מן השמים'. ראה בתשובות הרמב"ם, וגם בתשובות תורה לשמה של הרב יוסף חיים מבגדד בעל בן-איש-חי.

רמב"ן תצוה ולא ידעתי גם כן, למה עשה הרב הפעמונים לעצמן (ראה רש"י פס' לג), פעמון בין שני רמונים, כי אם כן לא היו הרמונים משמשין כלום! ואם לנוי - למה היו עשויים כרמונים חלולים? יעשה כמין תפוחי זהב! ועוד, שהיה צריך הכתוב לפרש במה יתלה הפעמונים, ואם יעשה בהן טבעות לתלותן בהן. אבל הן בתוכם ממש: כי הרמונים חלולים, ועשויים כמין רמונים קטנים שלא פתחו פיהם, והפעמונים טמונים בהם ונראים מתוכם. ולא פירש הכתוב מנינם; אבל רבותינו אמרו, שהיו שבעים ושנים זגין ובהם שבעים ושנים ענבלים, ותולה שלשים וששה מצד אחד ושלשים וששה מצד אחר, כדאיתא בזבחים בפרק 'המזבח' (פח,ב); ומכאן תלמוד שאינו כמין חלוק וכתנת, יתכן שהתרגום מעדיף לשון 'ביניהון' על 'בגויהון', אבל ביחיד מעדיף לשון 'בגו'. מעתה רשות הדיבור לחכמים! אליהו

תשובת פרופ' יואל אליצור נר"ו. לגבי **בגו** לעומת **ביניהון** יש לומר קודם כל שהמילה 'בגו' לא יכולה לקבל סופית, ואולי אין הבדל תוכני בין המלים. ובמקום שאין סופית התרגום מעדיף 'בגו'. נדמה לי שגם בעברית 'בתוך' ו'בין' מתחלפים: "וַיֵּרָם אֶת הַמַּחְתָּת מִבֵּין הַשְּׂרָפָה" (במדבר יז, ב), ובלשון חז"ל יש 'גו' גם בעברית במובן של בין אנשים - "זורק אבן לגו" (בבלי טו א ועוד) = אל בין האנשים. באונקלוס "וַחֲפִיץ ה' אֶתְכֶם בְּעַמִּים" (דברים ד, כז) - ביני עממיה.

אעתיק מה שכתבתי בגליון ספרי על דברי רש"י "פעמון זהב ורמון אצל":
 עיין ראב"ע ורמב"ן ור"ה יומא נב. כדבריהם. רמב"ם כלי מקדש פ"ט כרע"י. יוסף בן מתתיהו במלחמות ה' 231 כרע"י ורמב"ם = παραλλελου = מקבילים זה ליד זה. בזבחים פח: נוסח הדפוס כרמב"ן ואילו נוסח שטמ"ק וכ"י וטיקן 120-121 כרע"י. כל התרגומים כולל רס"ג כרע"י. רשב"ם כרע"י אבל חלוקים ביניהם שלרע"י יש ענבלים המקישים בזוגים ולרשב"ם הזוגים מקישים זה בזה (והמעיל מותקן כך שהרמונים לא יפריעו לנקישה זו). ע"כ. פרופ' יואל אליצור נר"ו.

טעיתי ואני חוזר בי. 'בגויה' וכד' נמצא בכל סוגי הארמית ואף באונקלוס באותה פסקה: והיה פי המעיל בתוכו - "כפיל לגויה". "וַחֲפִיץ ה' אֶתְכֶם בְּעַמִּים" (דברים ד, כז) וכן פתיב בגויה דכרונה (עזרא ו, ב).

ממני. נראה לכם שאפשר לסכם שהתרגום העדיף ביניהון על גויהון, להמנע מכינוי גוף אע"פ שזה קיים, גם ב'גו' כמו הביטוי התלמודי 'דברים בגו' כתובות קיא א. ואגב דאגב סתם מעניין למה הכתיב הנפוץ 'מיגו' (מלעיל כמובן! ויש הגים מיגוי בתוספת יו"ד אחרי הוי"ו...) בתוספת יו"ד שלרוב לא מוסיפים אחרי מ' השימוש? גם הרוב קוראים 'זורק אבן לגו', כתובות טו א ועוד.

ר' שמעון שפירא. לגבי המיגוי, קריאה זו כמעט נעלמה אצל הצעירים, וכמדומה שרובם גורסים בחולם ולא בשורוק, אבל אולי זה קצת מהרהורי לבי. לגבי הכתיב, מחיפוש קל שערכתי בספרי חז"ל בפרויקט השו"ת, יש יותר מופעים של 'מגו' מאשר של 'מיגו', אבל שתי הצורות רווחות מאד. אגב המיגוי, תמיד תמהתי על הצורה 'מבוי', מישהו יכול אולי להסביר? ממני. מבוי העברה מפ"ו לל"ה (בלשון ימינו מפ"ו לל"י/ו) ומבואו (יחזקאל מג, יא) כן מובן לך? (הפטרת תצוה) העברה לפ"י; והמלה החדשה יבוא במקביל ליצוא.

אוריאל. אולי יועיל לדין:

¹⁶ לגבי פירוש אחמתא, יש מפרשים שם מקום [עבודת בנין המקדש השני הופסקה, ואח"כ חודשה בלי רשות הפרסים, היהודים טענו שיש להם רשיון בנייה עוד מימי כורש, ואם יחפשו - ימצאו את המגילה שבה כתוב הרשיון, הרשיון נמצא ב'אחמתא']. בוהר בראשית רכ א האחמתא מחזיקה את הפתקין שנמסרים בהושענא רבה. כלומר כלי כמו חמת, כאן אפשר לפרש שהמסמך נמצא בתיק של מסמכים המכונה אחמתא.

ערכים ממילון אמו"ר [הרב יצחק פרנק נר"ו] לתלמוד הבבלי: (השארתי את האנגלית, כי חלק ניכר מהקוראים מבינים אנגלית ויכול להועיל להם)

n. **גו/-גוּיָא**

תוף; פנים

inside

(ד)גוּיָא דְמָנָא עבודה זרה עב, ב

the inside of the vessel

In fact, גו is often used with personal-pronoun suffixes, especially in the following forms:

גוּיָא / גוּיָה	תוכו	the inside of it (m.)
גוּה / גוּהָ	תוכה	the inside of it (f.)
גוּיָהוּ / גוּיָיהוּ	תוכם	the inside of them (pl.)

This Aramaic word often occurs in the Talmud with prefixes (*beth, lamed* and *mem*), as exemplified in the following entries).

prep. **גו(ב)/ג(ב)גו-**

בתוף; ב-

within! inside! about

עביד איניש דפרע בגו זימניה. בבא בתרא ה, סע"א

A person usually repays within his (allotted) time.

גו is also used with personal-pronoun suffixes, as presented above in the entry גו-, and in the entry גו- ליה. קים ליה בגו-.

גו(י) ← גו(י)מר

prep. **גו(ל) / ג(ל)גו-**

אל תוף; בפנים; פנימה

into; inside

נפיל איסורא לגו התירא עבודה זרה עג, א

the forbidden (substance) falls into the permitted

גו is also used with personal-pronoun suffixes, as presented above in the entry גו-, and in the entry גו- איפרק.

prep. **גו(מ)¹/ג(מי)גו-**

מתוף

from; out of

תרי מגו תלתא בבא מציעא לב, רע"א; עבודה זרה עב, א

two out of three

SEE: גוי, (מ)תוף

n. **גו(מ)²/ג(מי)גו-**

"מתוף"; טענת "מגו"

"miggo"; an argument beginning with the conjunction גו(מ) (as exemplified in the next entry)

חד מגו אמרינן; תרי מגו לא אמרינן. בבא מציעא ט, ב וש"נ

We say miggo once; (but) we do not say miggo twice.

conj. **גו(מ)ד- / ג(מי)ד-**

מתוך ש-; מפני ש-; הואיל ו-

since; because

(1) This conjunction is sometimes used in the application of the following rule of evidence, which is called a מגו in the Talmud and its commentaries (כתובות טז, א ועוד): In certain cases, the court accepts the plea of a defendant as credible on the ground that, if he intended to lie, he would have invented a better plea than the one he actually presented.

מיגו דאי בעי אמר ליה: "אנא זבינתה מינך" – כי אמר ליה נמי: "את זבינתה ליה וזבנה ניהלי", מהימן. בבא בתרא נ, סע"ב

Since if (the defendant) wanted (to lie), he could say to him (= the plaintiff): "I bought it (= the property I occupy) from you"; even if he says to him: "You sold it to him (= a third party who (subsequently) sold it to me" – (the defendant) is believed.

(2) This conjunction is also used to introduce some other principles of Jewish law.

מגו דהויא דופן לענין סוכה – הויא דופן לענין שבת. סוכה ז, א

Since it is (regarded) as a (legal) wall for a sukkah, it is a wall with respect to (defining a private domain for the laws of the) Sabbath.

SEE: מה לילשקר, (מתוך ש-)

גוּא [גוּאי/גוּאי, f. גוּייתא, גוּייתא/גוּייתא, f. pl. גוּייתא] פְּנִימִי

inner

הא בְּבִתֵּי גוּאִי; הא בְּבִתֵּי בְּרָאִי. קידושין לג, א

One (refers) to the inner chambers' the other to the outer chambers.

גָּיו / גָּאו / גוּאִי / גוּאִי / אַגְוּאִי [אַ+גוּאִי] אֲדָוּאִי פְּנִימִים

inside

אמר רבי זירא: בהידור מצוה - עד שליש במצוה.

בעי רב אשי: שליש מלגיו או שליש מלברך? בבא קמא ט, ב

for the embellishment of the performance of a mitzva, e.g., to purchase a more beautiful item used in the performance of a mitzva, one should spend up to one-third more than the cost of the standard item used to perform the mitzva.

Rav Ashi poses a (halakhic) query: How is this one-third calculated? Is it one-third from within, i.e., he calculates the cost of a standard item, adds one-third of that value, and spends the total on purchasing a more beautiful item; or is it one-third from without, i.e., one-third of the sum he ultimately spends should be the additional sum added in order to purchase a more beautiful item?

ולחזי אי קתא לגאו אי קתא לבר בבא מציעא כו, א

Let us see whether the handle (points) inward or outward.

דלמא הנה דאיכא גוּאִי פְּנִימִי סְבִירָא לְהוּ? סוטה מה, א

Perhaps those who are inside agree with him?

לגוּאִי עֲבִידִי, וְלִבְרָאִי לֹא עֲבִידִי סוכה יט א

(the walls) are made for inside, but (they) are not made for outside

אי אבראי – "לפני ה'" כתיב; אי אגואי, קא מעייל חולין לעזרה! חולין קל, סע"א-סע"ב ורש"י שם ע"פ ויקרא ז:ל

If (he performs the waving ceremony) outside (the courtyard of the Beth HaMikdash) – (behold) it is written: "Before the Lord"; If inside – he is bringing unconsecrated (meat) into the courtyard!

מ ג אפ"ד (אוריאל פרנק). וסכת על הארץ את הפרכת כפי שעולה מן המקורות דלקמן, התורה נוקטת בשורשים סכ"ך וסו"ך שהם דו-משמיעים (מחיצה אנכית ותקרה אופקית) וגם נוקטת במילת היחס הדו-משמעית "על".

לרש"י, השימוש בשורש זה נועד להורות על מטרת הפרוכת - הגנה (אולי כפי שמפרט בעל הכתב והקבלה).

לפי הוצ"ב (וכן ר"ע חכם בדעת מקרא) ע"פ הגמ', אכן הפרוכת מסוככת על הארון מלמעלה: הקצה העליון של הפרוכת משוך כתקרה מעל הארון.

שמות מ' ג: וְשָׂמַתְּ שָׁם אֶת אֲרוֹן הָעֵדוּת וְסַכַּתְּ עַל-הָאָרוֹן אֶת-הַפְּרֹכֶת:

כ"א: וַיָּבֵא אֶת-הָאָרוֹן אֶל-הַמִּשְׁכָּן וַיִּשֶׂם אֶת פְּרֹכֶת הַמִּסְדָּה וַיִּסְדֵּךְ עַל אֲרוֹן הָעֵדוּת.. תרגום אונקלוס, וירושלמי:

וּתְשׁוּי תַּמְן יֵת אַרוֹנָא דְסִהְדוּתָא וְתַטִּיל עַל אַרוֹנָא יֵת פְּרוֹכְתָא.

ותשווי תמן ית ארונה דסהדותה ותטל על ארונה ית פרוכתה.

ותשווי תמן ית ארונא דסהדותא ותטליל על ארונא ית פרוכתא.

תרגום אונקלוס שמות מ':כ"א וְשׁוּי יֵת פְּרוֹכְתָא דְפָרְסָא וְאַטִּיל עַל אַרוֹנָא דְסִהְדוּתָא

סוכה ז ע"ב תנו רבנן חמטה מחמת סיכוף ולא מחמת דפנות רבי יאשיה אומר אף מחמת דפנות. אמר רב ימר בר שלמייה משמיה דאבאי מאי טעמיה דרבי יאשיה דכתיב וסכת על הארץ את הפרכת, פרוכת מחצה וקא קרייה רחמנא סככה אלמא מחצה כסכה בעינו, ורבנן ההוא דניכוף ביה פורתא דמתני כסכה.

רש"י פרוכת מחיצה היא. דכתיב והבדילה הפרכת לכם (שמות כו, לג) וגו': ורבנן. אמרי לך מאי וסכות דאמר רחמנא: ליכוף בה. למעלה פורתא כעין גג יעשה ממקצתה:

רס"ג: וסכת - ואסתר [=וילון]

רש"י. וסכת על הארץ - לשון הגנה, שהרי מחיצה הי[ת]ה.

חזקוני שמות מ':ג וסכת על הארץ - לשון מסוכה ומחיצה, כמו הנני שך את דרכך (הושע ב, ח). על הארץ - אצל הארון, דוגמא: על שדה הארץ ויחשב (ויקרא כה, לא), על המערכת (ויקרא כד, ז), על הגמלים (בראשית כד, ל).

רמב"ן שמות מ':ג' וטעם וסכות על הארון - במקום אל, כי וסכות מלשון מסך. וכן: וישם את פרכת המסך ויסך על ארון העדות.

מראה רחל שמות מ':ג' וסכות על הארון. לשון הגנה שהרי מחיצה היה. נקט תיבות על הארון בד"ה משום שעל ידי פירושו בתיבת וסכות מבינים שאין משמעות תיבת על "על גבי".

שד"ל שמות מ':ג' וסכת - לי מסך, ולמטה כ"א מבואר יותר וישם את פרכת המסך ויסך על ארון העדות.

נצי"ב [העמק דבר] שמות כ"ו (לד) ונתת את הכפורת על ארון העדות בקודש הקדשים - ובמעשה (להלן מ"ב) כתיב להיפר, תחילה "ויתן את הכפרת על הארון מלמעלה", ואח"כ כתיב "ויבא את הארון אל המשכן". וכבר עמד על זה הרמב"ן, ולא אמר בזה ישוב נכון. אבל באמת יש לזקק הרבה בלשון הכתוב (לעיל כה"ב) "ונתת את הכפורת על הארון מלמעלה", האי "מלמעלה" מיותר, שהרי אי אפשר באופן אחר להיות מונחת על הארון. ותו, אמאי כתיבי

תרי קראי בנתינת הכפורת. ותו, אמאי כתיב לעיל "על הארון" סתם וכאן כתיב "על ארון העדות". ועוד קשה, לפי משמעות הפסוק שאנו עומדים דנתינת הכפורת רק בקודש הקדשים, א"כ היה ראוי לכתוב תחילה הבאת הכפורת לפנים, והכי מיבעי 'והבאת את הכפורת מבית הפרוכת, ונתת אותה על ארון העדות'. מכל זה למד משה שבעוד שיביא את הארון לפנים יביא את הכפורת עמו, אבל לא שיהא מונח יפה ומתוקן כל צרכו שיהא ראוי לעדות, אלא להניח את הכפורת על הארון איך שהוא ולהביאם יחד, ועל זו הנתינה כתיב לעיל "ונתת את הכפורת על הארון מלמעלה" ולא כתיב 'על ארון העדות', אע"ג שכבר הניח שם את העדות כמו שכתבתי לעיל מדכתיב לקמיה "ונתת אל הארון את העדות וגו'", מ"מ לא נקרא עדיין "ארון העדות" עד שהיה נתון בקודש הקדשים. ומשום הכי כתיב "על הארון" — ולא יביא יחד באופן שיהיה קשור מן הצד. "מלמעלה" — לאפוקי שלא יביא את הארון באופן שיהיו דפנותיו למעלה ולמטה והפתח מן הצד, והכפורת תהא מונחת על הדופן העליון. משום הכי פירש הכתוב "מלמעלה" — שתהא גם בנתינה ראשונה למעלה על הפתח כדרך עמידתו. זהו פירוש המקרא דלעיל. וכאן כתיב נתינה שניה שיהא נותן את הכפורת על "ארון העדות" כראוי בקודש הקדשים. ובפרשת פקודי (מג) במעשה ההבאה לא פירש הכתוב אלא נתינה ראשונה, ומדכתיב שם "ויסך על ארון העדות" ידענו שתיקן את הנחת הכפורת כל צרכה עד שיהא נקרא "ארון העדות". נמצאו כל המקראות ודקדוקיהן באו על הסדר, תחילה תלה הפרוכת ולא פירסו, אח"כ תיקן את בדי הארון שיהיו יוצאים למזרח, ואח"כ הניח את הכפורת עליו שלא מכוון כל צרכו והכניסם יחד, אח"כ תיקן את הכפורת כל צרכה, ואח"כ שלשל את הפרוכת. והכל 'מיז' ה' עליו השכי' להבין דיוק המקראות. ועיין מה שכתבתי להלן (מג) רמז על מה בא הציווי לעשות בדיוק בזה האופן, ואין דבר ריק בתורה.

נצ"ב שמות מ"ג: וכבר ביארנו שם שאין אלו מקראות הסותרים זה את זה, אלא תליית הפרוכת על הקרסים היתה תחילה, ואחר הבאת הארון היה משלשל הפרוכת שתסוך על הארון. ודיוק לשון "וסכות" מפורש בסוכה (זב) 'דניכוף ביה פורתא דמחזי כסכר', ועיין עוד בסמור. נצ"ב שמות מ"ב: "וישם את פרוכת המסך" — כבר נתבאר (כולג) דיוק "וישם" שהוא הסרת הפרוכת ממקום שתלויה שתהא משולשלת.

הואיל משה שמות מ"ג: וסכת על הארון — נראה לי שיש הפרש בין מליצת סכך-על למליצת סכך-את, שזה הוראתו כסה, והראשון הוראתו הפריד בין דבר לדבר על ידי מחיצה באופן שאחד משניהם יעלם מן העין.

הכתב והקבלה שמות מ"ב: "א פרכת המסך" — שם מסך הונח לרש"פ על מין בגד עב וגס, ולזה הוא ראוי לכל מיני תשמישים בין מלמעלה לשם אהל, בין מן הצד לשם כותל, ושרשו סך לשון סכוך והגנה (שוטץ, שירס), כמו בְּאַבְרָתוֹ יִסַּךְ לָךְ (תהלים צא, ד) על השמוש מלמעלה, וְתַפְרֵשׂ אֶת הַמָּסַךְ עַל פְּנֵי הַבַּיִת (שמואל ב, יז, יט), פָּרַשׂ עֲנַן לְמִסְךָ (תהלים קה, לט), ועל השמוש מן הצד אמר ועשית מסך לפתח האהל. מסך שער החצר, וכאן אמר פרכת המסך, שהיתה משמשת לשני דברים להבדיל בין הקדש ובין קה"ק נקראת פרכת, ולהגין על קה"ק שלא יבוא בו אבק מדריסת רגלי הכהנים שבהיכל נקראת מסך מלשון הגנה וסכוך, ויקרא ג"כ מסך סתם כמו וְהַמָּסַךְ וְכָל עֲבֹדָתוֹ (במדבר ג, לא) דהיינו פרכת המסך.

תורה תמימה שמות מ"ג: וסכת על הארון — [מכאן היה אומר רבי, כל מקום שנאמר על — בסמור משמע ולא על ממש. (מנחות צ"ד א'). דכאן ליכא למימר על ממש, דהא הפרוכת היתה מחיצה להבדיל בין הקודש ובין קה"ק כדכתיב בפי תרומה, וע"כ שהיתה הפרוכת אצל הארון ולא עליו ממש, ועי' בסוכה ז' בי ובירושלמי סוכה פ"ז ה"ז הובא פסוק זה לענין דופן סוכה, ומפני כי לא קיי"ל כאותה דרשה לכן השמטנוה.

הרב עמרם אייזנשטיין נר"ז מ יח ויקם משה את המשכן ויתן את אדניו וישם את קרשיו ויתן את-ברייחיו ויקם את-עמודיו:

קשה למה חיברו את יוקם משה את המשכן עם יותן את אדניו. ולא הטעימו: ויקם משה את-המשכן, ויתן את-אדניו וישם את-קרשיו ויתן את-ברייחיו.

ולפמשי"כ רש"י במנחות צ"ט. (ד"ה ויקם משה את המשכן, בלישנא אחרינא) שהכוונה ליריעות המשכן, מובן, שזה ענין לעצמו, [ואינו הקדמה לאדנים והקרשים והברייחים]. וכ"כ הספורנו, והספורנו הוסיף שהקים את היריעות לפני הקרשים, [והיה מוחזק ע"י אנשים, או שעמד באויר ע"י נס].

והנה לענין 'אוהלי' בשבת ויו"ט מבואר בגמ' (ביצה לב--לג. ועוד מקומות) שאם מניח את הגג תחילה, ואח"כ נותן את הדפנות, אין זה דרך אוהל. וא"כ לכאורה גם כאן לא היו יכולים לבנות את המשכן כך, אלא היה צריך ליתן תחילה את הדפנות. אולם הנה שנינו בסוכה שהחוטט בגדיש לעשות לו סוכה - אינה סוכה, ואמרו שם בגמ' (טז.) שאם היה טפח חלל בתחילה, זה כן כשר.

וא"כ שמא י"ל שנתינת האדנים קדמה לייריעות, והפסוק מסורס, וכאילו שכתוב יותן את האדנים ויקם את המשכן. והיינו שסדר הדברים היה כך: שנתן תחילה את האדנים [שהיה גובהן אמה], ורק אח"כ הקים את היריעות, ולכן בשעת נתינת היריעות היה על זה שם אוהל, שהרי היה כבר את הדפנות של האדנים שהם גבוהים יותר מטפח, ואח"כ נתן את הקרשים שזה רק הוספת דפנות.

אמנם בזוהר (דף רמב.) מפורש שבתחילה ויקם את המשכן, ואח"כ יותן את אדניו. **א"ה.** אני מתקשה להבין, האדנים בהכרח לפני הקרשים. יתכן שיותר נוח להלביש את האדנים על הקרש, ואז להעמיד אותו. בכל אופן, הלוא ברור שהמשכן נקרא כך בעיקר בגלל בנין הקרשים והיריעות, אלא שהתורה מכנה גם את היריעות התחתונות בשם זה. הגע עצמך, משמרת המקדש (במדבר ג, לח) וכד' הכוונה ליריעות התחתונות? גם הלשון 'הקמה' אינה שייכת כל כך ליריעות. גם ברור שהמלים בתחילת הפרשה אלה פקודי המשכן משכן העדת כוונתן לכלל המשכן ולא ליריעות.

ולסיום פרפרת נחמדה מידידנו הרב גור-אריה צור נר"ו. ובהעלות הענן מעל המשכן יסעו בני ישראל בכל מסעיהם. (מ, לו) יש ליתן טעם מדוע נאמר ובהעלות לשון נפעל, היה לו לומר כביכול ובעלות הענן. אלא י"ל כדי שלא יחליפו ח"ו צורה ביוצרה, שלא יראו בענן קדושה עצמית וח"ו ישתחוו לו, נאמר ובהעלות, שידעו מי הוא העולה ומי הוא המעלה. שהקב"ה הוא המעלה את הענן, ואינו עולה מעצמו. ועל דרך הצח, חלקהו לשניים. ובה - עלות. עלות הענן הוא ע"י ה'. ובשם ה' עלות הענן.

ועוד י"ל על דרך הסוד ובה - עלות "ובה" הוא אחד השמות של ע"ב. והב. ועל ידי שם והב מע"ב נעלה הענן. שנאמר ובה - עלות, ובהעלות הענן. ועל דרך הרמז: מלא את המשכן ר"ת מא"ה. רמז למאה אדנים שהם מאה ברכות. וירמוז בזה למאה ברכות שמושרים שכינה על האדם בכל יום ויום. ובזה נעשה כביכול מרכבה לשכינה הק'.

שכן עליו הענן: ר"ת שע"ה. ר"ל שעה ה' אל מנחתם. עוד ירמוז למה שנאמר בפרקי אבות פרק ד, משנה ג': שאין לך אדם שאין לו שעה ואין לך דבר שאין לו מקום. שאין לו שעה: שאין לך אדם שיעשה טוב ולא תשרה השכינה עליו, שנאמר שכן עליו הענן, ר"ת שע"ה.

וְאִין לְךָ דְּבַר שְׂאִין לוֹ מְקוֹם. דְּלִית אַתְר פְּנוּי מִיְנֵיהּ. שְׁנֵאמֹר הֲנִיחַ מְקוֹם אֶתִּי (שְׁמוֹת לֵג,
כא), וּדְרָשׁוּ בוּ: הוּא מְקוֹמוֹ שֶׁל עוֹלָם וְאִין הָעוֹלָם מְקוֹמוֹ. וּבַעֲוֹמְדוֹ עַל מְקוֹמוֹ
בַּתְּפִילָה, יִזְכֶּה הָאָדָם לֵהוֹיֹת הַמְּקוֹם עֲלָיו, וְכךָ יִהְיֶה מְרַכְבָּה לְשִׁכְנָה.

פֶּן לְחֶסֶם וְיִחָפֶם-עוֹד

אנא שלחו את הערותיכם!

הכתובת למשלוח: eliyahule@gmail.com

הערות מתקבלות גם באנגלית.

הודעה מאתר "לדעת" כאן תוכלו להוריד גליונות פרשת השבוע מדי שבוע (גם גליוננו מופיע

שם): <http://www.ladaat.info/gilyonot.aspx>

מאמרנו מופיע **ונשמר** באוצר החכמה בפורום דקדוק ומסורה

<http://forum.otzar.org/forums/viewtopic.php?f=45&t=10317&p=272195#p272195>

מאמרנו מופיע **ונשמר** באתר דרשו <http://www.dirshu.co.il/?p=140390>

אם אתה מתעניין

בהבטים הלשוניים של התורה

(לשון המקרא, המשנה, התלמוד וכו')

אתה מוזמן להרשם (בחנם)

לקבלת דוא"ל געושיאים לשוניים

בכתובת: info@maanelashon.org

☺ בוא להחכים את עצמך ואת שאר המכותגים ☺